

Марія Чумарна

Українська мова та читання

ЧАСТИНА 2

клас

Марія Чумарна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

**навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 6-ти частинах)**

Частина 2

Схвалено для використання в освітньому процесі

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2024

УДК 811.161.2(075)
Ч 90

Навчальний посібник створено до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Схвалено для використання в освітньому процесі
(у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам № 2.0268-2023)

Чумарна М. І.

Ч 90 Українська мова та читання : навч. посіб. для 2 кл. закладів
загальн. середн. освіти : у 6-ти ч. Ч. 2. / М. І. Чумарна. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2024. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-10-8703-2

Навчальний посібник за своїм змістом відповідає Держав-
ному стандарту початкової освіти та Типовій освітній програмі,
розробленій під керівництвом О. Я. Савченко.

Для учнів та учениць 2 класу.

УДК 811.161.2(075)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

ISBN 978-966-10-8703-2

© М. І. Чумарна, 2023
© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2024

Дорогий другокласнику! Дорога другокласнице!

Вітаємо тебе на сторінках другої частини посібника «Українська мова та читання».

Тут ми продовжуємо знайомитися з різними зразками літератури, у яких розповідається про дивовижний світ довкола; дізнаємося, яке значення має слово у мовленні, які бувають слова, які таємниці можуть бути «сховані» у слові; навчимося працювати зі словниками; розвиватимемо мовлення і творче мислення.

Намагаймося бути старанними та уважними під час виконання різноманітних вправ і завдань.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— прочитай

— намалюй

— запам'ятай

— попрацюй у парі

— познач, напиши

— попрацюй у групі

— каліграфічна хвилинка

— поміркуй, виконай завдання

— послухай, переглянь

— словничок

Розташування слів за алфавітом

1. • Прочитайте виразно слова. Поясніть їх.

удосвіта
повіки
зірочка

посвітлішало
зайнялася
мерехтіли

розплющив
блімає
опустів

- Утворіть декілька словосполучень. Складіть із ними речення.

2.

КОЛИ ЗАСИНАЮТЬ ЗОРІ

Удосвіта вийшов Петрусь із татом надвір. Тато їхав у поле на роботу й пообіцяв узяти його із собою.

Небо вже посвітлішало, на сході зайнялася рожева смуга. Петрусь задивився на зорі. Вони мерехтіли на проясненому небі. Петрусеві здавалося, що хтось гасить їх одну за одною.

Ось на небі лишилась одна-однісінька зірка. Петрусь і просить:

— Татку, хай наш кінь Буланко ступає тихо-тихо...

— Чому? — дивується татко.

— Я хочу побачити мить, коли зірка гасне...

— Добре, тільки дивись пильно-пильно, бо мить та дуже коротка, — мовив тато.

Він спинив коня. Петрусь сидів непорушно, широко відкривши очі. Він боявся кліпнути, боявся опустити повіки.

От зірка вже ледве-ледве блимає, мов світлячок на узліссі перед сходом сонця.

«Буду дивитись, очей не зімкну ні на мить, і зірка ніколи не згасне», — думає Петрусь, і серце радісно тремтить у його грудях.

Та якось не втримався... опустив повіки. Ледве-ледве... То була така малесенька мить! Менша від макового зернятка, менша від росинки на бджолиній лапці. Та коли розплющив повіки, зірки вже не було...

— Я знаю, тату, коли засинають зорі, — тихо прошепотів Петрусь.

— Коли? — питає тато.

— Як тільки заплющуються повіки.

Василь Сухомлинський

Мерехтіти — ледь-ледь поблискувати, світитися нерівним світлом.

3. • Що хотів побачити Петрусь?
• Про що довідався хлопчик?
• Чи доводилось тобі спостерігати за зоряним небом?

4. Поміркуйте, чому вранці гаснуть зорі. Розкажіть, що ви про них знаєте.

5.

РАНОК

Із перлистого туману
при яснім моїм вікні
устає півсонний ранок,
гасить зорі і вогні.
Гасить зорі і вогні
у туманній вишині.

Максим Рильський

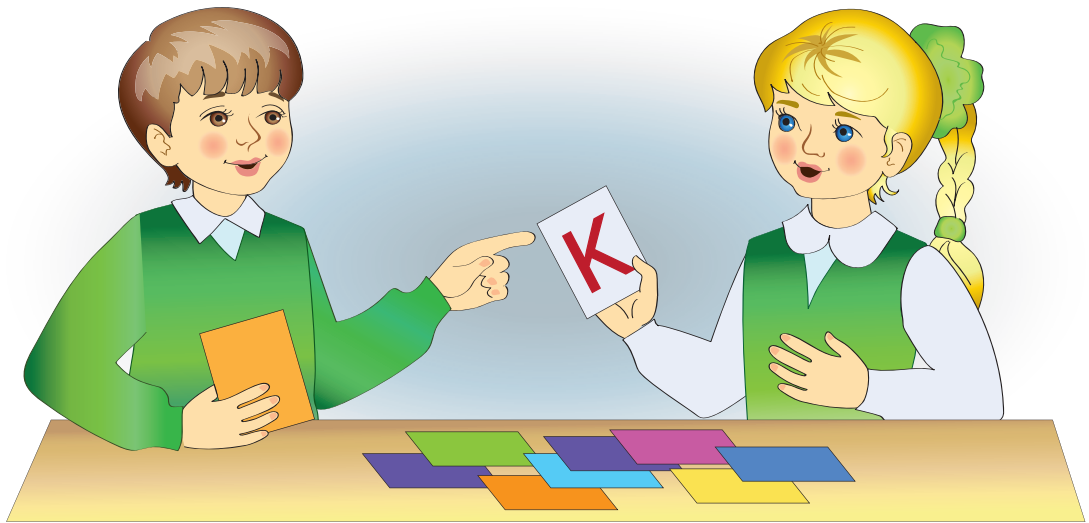
 6. Обговоріть, про що йдеться у вірші. Хто «гасить» зорі? Як ви розумієте слова «півсонний ранок»? Порівняйте оповідання і вірш. Що у них спільного?

 7. Відшукайте в оповіданні слова, які починаються на букву З. Скільки їх?

 8. Пограйте у гру «Слова».

Оля і Тарасик дуже люблять гру «Слова». Для цієї гри потрібні картки з буквами. Діти по черзі вибирають картку і називають слова на вказану літеру. Вони вже знають, що не на кожну букву можна дібрати однакову кількість слів.

Сьогодні Оля витягла картку з літерою *К* і дуже зраділа. Як ви гадаєте, чому?

- Спробуйте зіграти разом з Олею — назвіть слова, які починаються на літеру *К*. Оля дібрала їх аж 20. А ви?
- Тарасикові випала буква *О*. Але він програв Олі. Назвіть якомога більше слів, які починаються на букву *О*.
- Поміркуйте: більше слів можна дібрати на букву, що позначає голосний звук чи приголосний.
- Наші друзі вважають, що найбільше слів можна дібрати на літеру *С*. Можете перевірити це, зігравши в мовні ігри на дозвіллі.

1. • Прочитай вірш. У виділених словах підкресли букви, що означають голосні звуки.

Зоре моя **вечі́рня**,
зійди над горою,
поговорим **тихесенько**
в неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
сонечко сідає,
як у Дніпра веселочка
воду позичає.

Тарас Шевченко

- Побудуй звукові моделі двох слів, у яких звуків більше, ніж букв.

— / / / / /

— / / / / /

2. • Із поданих складів утвори і запиши три слова.

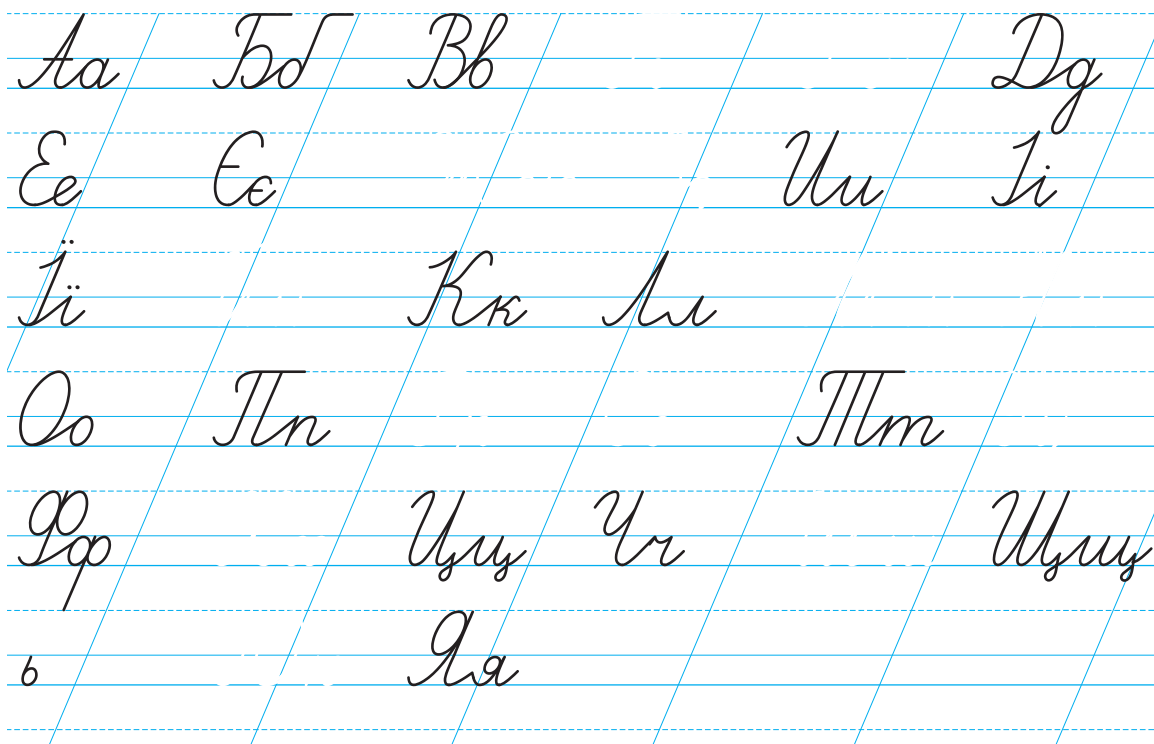
зі ка ронь ня ве чір

- Поділи ці слова для переносу різними способами.

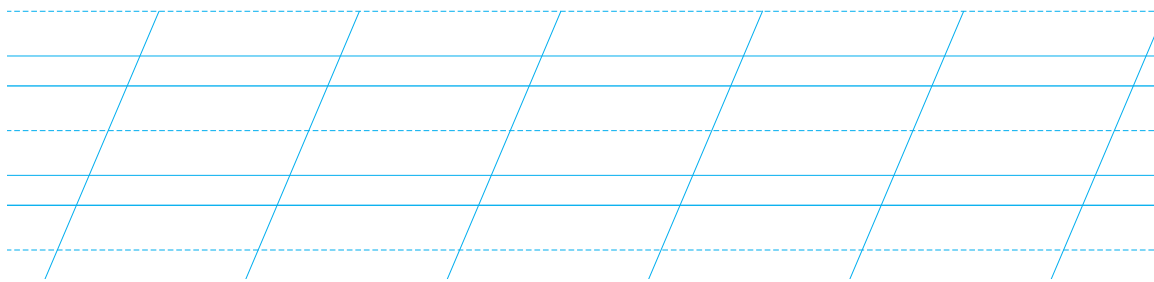
/ / / / /

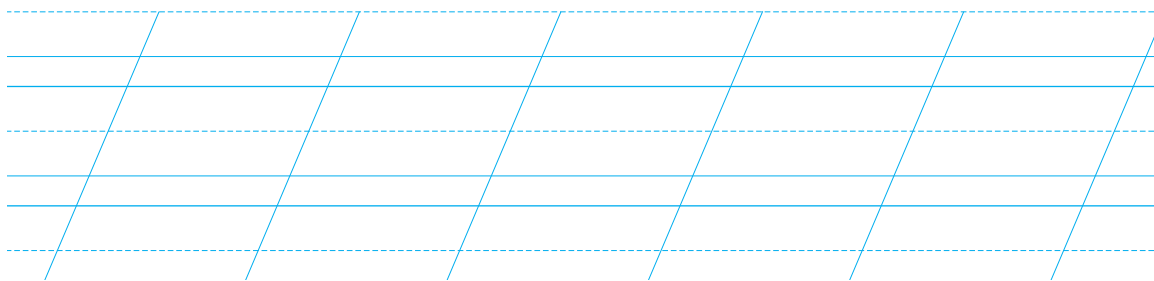
 3. Пригадай алфавіт. Упиши пропущені літери.

 4. • Прочитайте. Запишіть слова за алфавітом. Поставте наголос.
Сонце, космос, зірка, Місяць, планети, Юпітер, Венера.

- Обговоріть, що ви знаєте про ці об'єкти.
- З одним словом (на вибір) складіть і запишіть речення.

? 5. Виконай завдання на вибір.

- Пронумеруй назви сузір'їв так, щоб вони були в алфавітному порядку.

1 варі ант

- Оріон
- Кассіопея
- Андромеда
- Дракон
- Єдиноріг
- Водолій

2 варі ант

- Риби
- Велика Ведмедиця
- Козоріг
- Близнята
- Телець
- Скорпіон

- Добери п'ять–шість назв об'єктів природи і запиши їх в алфавітному порядку.

Blank handwriting practice lines for task 5.

✎ 6. Запиши слова (речення) під диктування вчительки/вчителя.

Blank handwriting practice lines for task 6.

▶ 7. Перегляньте відео про сузір'я.

1. • Прочитайте виразно слова. Чи всі слова зрозумілі?

подорожні
мандрівникі
струмочок

подяка
істота
істина

вшанóвує
звелічує
заміслився

- Спробуйте пояснити значення поданих слів.

2. Прочитай оповідання. Добери до нього заголовок.

Дрімучим лісом ішли двоє подорожніх — дідусь і хлопчик. Була спека, і хотілося пити.

Нарешті вони дійшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилилися, напилися.

Дідусь сказав:

— Спасибі тобі, струмочку.

Хлопчик усміхнувся.

— Чому ти усміхнувся, хлопче?

— Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові спасибі? Він же не жива істота і не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

— Це так. Якби води напився вовк, він міг би і не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина каже спасибі? А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він іще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер був саме час поміркувати: дорога через ліс ще довга.

Василь Сухомлинський

- ?** 3. • Що сказав дідусь струмочку?
• Чому хлопчик здивувався?
• Над чим замислився хлопчик?
• Чи погоджуєшся ти з думкою дідуся?

Тарасику, мені дуже сподобалося оповідання. Тільки я не зовсім розумію, що означає слово *істина*.

Істина — те, що відповідає дійсності, правда.

А звідки ти це знаєш?

Мені допоміг тлумачний словник.

Тлумачний словник допоможе пояснити значення слова.

Орфографічний словник підкаже, як правильно писати слово, ставити наголос у слові.

Орфоепічний навчить правильно вимовляти слова.

4.

Буває, що слово відоме давно, а знає не кожен, що значить воно. І тут у пригоді стає визначник скарбів наших мовних — тлумачний словник.

Дмитро Білоус

5. • Дослідіть, як розташовані слова у словниках. Чому потрібно знати алфавіт напам'ять?
- Відшукайте у тлумачному словнику, що означає слово *істота*.
  - З'ясуйте, яке слово подано у словнику першим: *істота* чи *істина*. Спробуйте пояснити, чому.

Слова у словнику розміщені за алфавітом. У словах з однаковою першою літерою до уваги беруть другу, третю й усі наступні літери.

6. Проскануйте QR-код та перегляньте онлайн-словники.

- ?** 1. • Прочитай вірш. Підкресли слова, у яких звуків менше, ніж букв.

З-під землі уперто б'ється,
наче змійка в лісі в'ється.

Жебонить всім: «Не пройди!
Випий чистої води!»

Марія Пономаренко

- Поясни значення виділеного слова. Яким словником ти скористаєшся? Чому?

- 🤝** 2. • Прочитайте слова. Поміркуйте, яку букву треба вписати у кожне слово. Перевірте за орфографічним словником.

Пш..ниця, ч..рговий, ол..нь, кал..ндар.

- Запишіть слова. Поставте наголос.

Blank handwriting practice lines for writing the words from the previous task.

- 👉** 3. Із поданих складів утвори і запиши слова.

Handwritten syllables on handwriting lines: тел дя ка стро тий

- ?** 4. Поясни значення слова *строкатий*. За потреби скористайся словником.

Ая

ДЯТ Л

- 👥** 5. Обговоріть, що ви знаєте про дятла. Складіть коротку розповідь на тему «Дятел — друг дерев».

- 6. Пронумеруй назви птахів так, щоб вони були в алфавітному порядку.

1 варіант

- лелека
- стриж
- голуб
- ворона
- шпак
- мухоловка

2 варіант

- грак
- чайка
- ластівка
- журавель
- дрізд
- синичка

- 7. • Запиши назви річок України в алфавітному порядку.
• Зверни увагу на виділені слова. Яке з них потрібно записати першим, а яке — другим? Чому?

Дніпро, Збруч, Стрипа, Тиса, Черемош, Горинь, **Дніст р.**

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

- 8. Дізнайся, яка річка протікає у місцевості, де ти живеш. Підготуй коротке повідомлення.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

Повторення вивченого про звуки і букви

1. • Прочитайте виразно слова.

квітка
букет
пелюстки

чималій
духмяний
нічна

красується
поблякла
розтуляє

- Поясніть значення виділених слів. За потреби скористайтесь словником.
- Спробуйте поєднати слова так, щоб утворилися речення.

2.

ХИТРА КВІТКА

Ходить дівчинка по лісі, кожній гарній квітці вклоняється. Уже чималий букет назбирала. Квіти хоч і непоказні, зате духмяні — усі лісові пахощі в них.

А сонце все нижче й нижче до обрію хилиться, скоро й день скінчиться, час додому вертати.

Коли глядь, а край лісу, у посадці, ще одна квітка красується. Два широкі листочки, мов зелені долоньки, обхопили високе стебельце з білою китичкою дрібненьких квіточок. Нахилилась до неї дівчинка.

— Пхи. Ти зовсім не пахнеш. І не розпуклась як слід. Навіщо мені така! Ось коли по-справжньому розквітнеш, наберешся лісових пахощів, тоді я тебе і візьму.

— Добре, приходь до мене пізніше, — відповіла квітка. — Чуеш? Пізніше. Тоді і дізнаєшся, як я гарно пахну. А даремно не ображай.

Прийшла дівчинка наступного дня до квітки. А та не хоче розпукуватись. І красу свою пелюстками пригорнула, наче сховала від людського ока.

— Хіба я рано прийшла? — запитала дівчинка.

— Рано, рано. Пізніше треба. Тоді я й розкрию свої пелюстки і запахну на весь ліс.

— Гарзд, почекаю ще трохи, — зітхнула дівчинка.

От і почала ходити дівчинка до квітки, а та й не думає розтуляти свої пелюстки.

— І довго ти дражнитимешся? — якось запитала її дівчинка.

Квітка злегка хитнула широкими листочками, сонно звела білу китичку.

— Я ж тобі кажу: пізніше приходь.

— Он яка ти! — невдоволено мовила дівчинка. — Що ж, зачекаю ще трохи.

Прийшла до неї наступного дня, а квітка вже поблякла, засихати почала.

— Як же тобі не соромно обманювати, любя квіточко?

— Я тебе не обманювала, дівчинко.

— Хіба ж не ти мені казала: «Приходь пізніше! Приходь пізніше!». Я й чекала, приходила. А ти...

— Ти приходила до мене вдень, коли я сплю. А я розту-

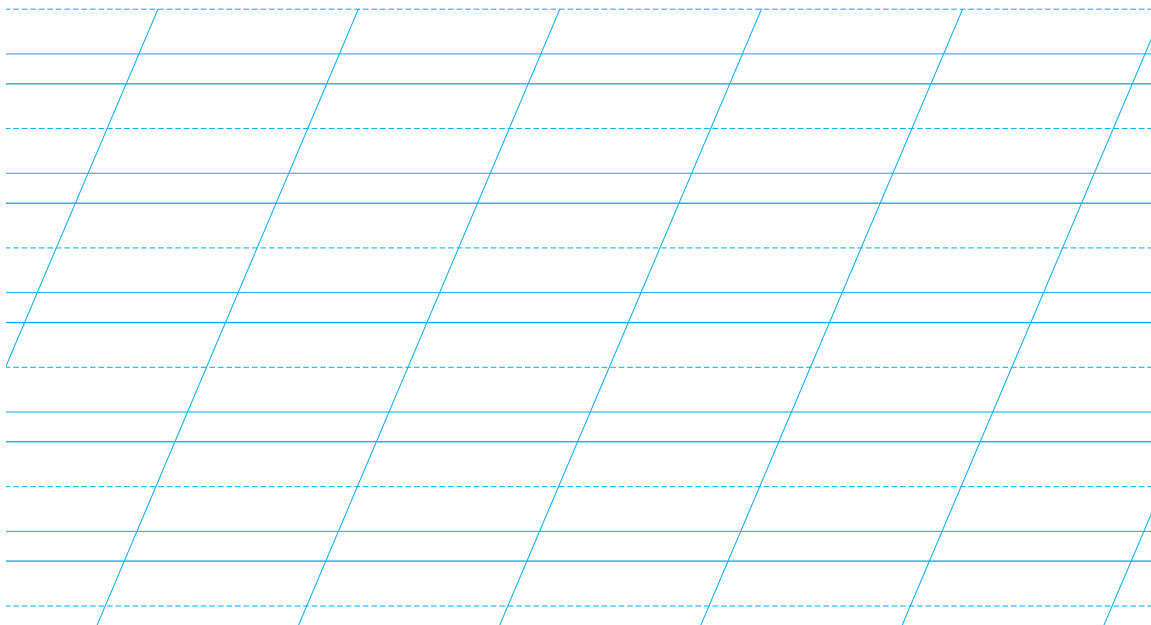
ляю пелюстки і пахну поночі, — перебила її квітка. — Тому я й казала, щоб ти приходила пізніше.

— Так он хто ти! Тепер я тебе впізнала, — сказала дівчинка. — Ти — любка, нічна фіалка. Хитра квітка.

— Даремно ти мене ображаєш, — прошепотіла квітка. — Хіба я винна, що такою вродилась? Іди, не заважай мені спати, дівчинко.

Олег Буцень

- **3.** • У чому дівчинка звинувачувала квітку?
- Чому квітка образилась?
  - Що ти дізнався/дізналася про фіалку? Які бувають фіалки?
  - Поясни заголовок тексту. Як по-іншому його можна назвати?
- **4.** • Обговоріть, чому не могли порозумітися дівчинка й фіалка.
- Прочитайте виділені у тексті речення. Що мала на увазі квітка? А як зрозуміла слово «пізніше» дівчинка?
- **5.** Знайди у тексті слова, які поділено для переносу. Як іще їх можна перенести з рядка в рядок? Запиши.

- **6.** Спробуйте намалювати словесний портрет нічної фіалки.

1. Прочитай вірш. Яке речення повторюється у вірші? Як ти його розумієш?

ЩО СКАЗАЛО СОНЦЕ?

Спитала птаха в сонця
в прозорій вишині:
— Де **небо** найчистіше?
Де краще жить мені?
А сонце усміхнулось:
— Ми — як одна **сім'я**.
Коли щасливі птахи —
щасливе з ними я!

Спитала квітка в сонця:
— Коли мені цвісти,
щоб ти для нас тепліше
світило з висоти?
А сонце усміхнулось:
— Ми — як одна сім'я.
Коли щасливі **квіти** —
щасливе з ними я!

Спитали діти в сонця:
— Як мир нам зберегти,
щоб в злагоді у **щасті**
жили і ми, і ти?
А сонце усміхнулось:
— Ми — як одна сім'я.
Коли щасливі **птахи**,
коли щасливі квіти,
коли щасливі **діти**,
щасливе з ними я!

Микола Сингаївський

2. Обговоріть, коли сонце щасливе.

3. Прочитай виділені у вірші слова. Запиши їх за алфавітом. Постав наголос. Підкресли слова, у яких звуків більше, ніж букв.

Blank handwriting lines for task 3.

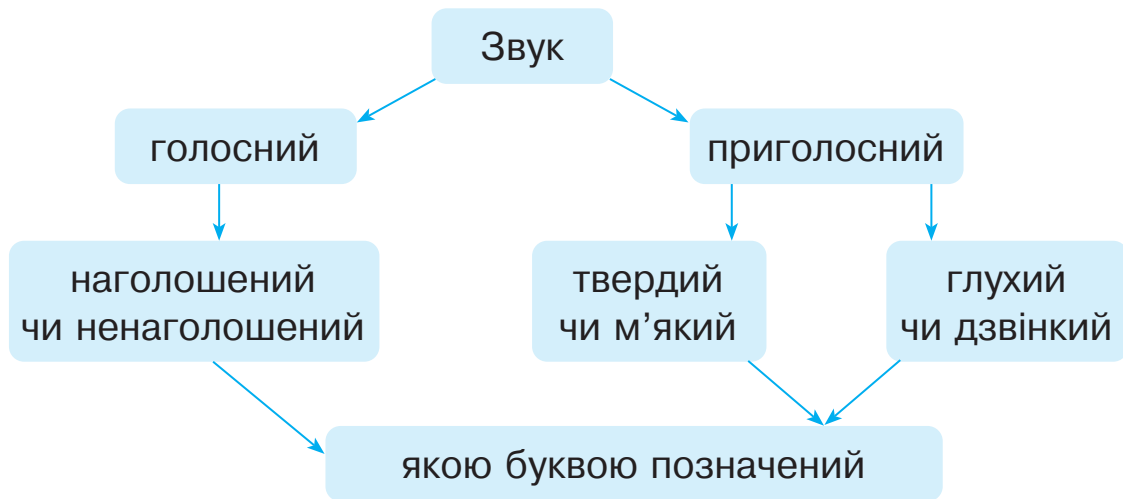

4. Охарактеризуйте звуки у слові за поданою нижче схемою.

1 г рупа — квіти;

2 г рупа — сім'я;

3 г рупа — щастя.

5. Із поданих складів утвори і запиши слова.

Handwriting lines showing syllables: *сли* *ца* *ві* *ти* *ді*

- ?** 6. Побудуй звукову схему поданого слова. Полічи, скільки в ньому звуків і букв.

— життя, зв., б.

- ?** 7. Прочитай і обведи «хмаринкою» слова, яким відповідає подана звукова схема.

явір

вітер

місто

діти

сонях

ясен

єнот

їжак

- ✋** 8. Виконайте тестові завдання. Позначте (✓) правильні відповіді.

- Визначте, у якому рядку всі слова правильно поділили для переносу з рядка в рядок.

А про-дзвенів, пам'я-ть, ко-льори

Б пам'-ять, ко-льори, про-дзвенів

В коль-ори, пам'-ять, прод-звенів

А	Б	В
☐	☐	☐

- Виберіть рядок, у якому всі слова записано правильно.

А бур'ян, цв'ях, бур'як, св'ято

Б буряк, свято, цвях, бурян

В свято, буряк, цвях, бур'ян

А	Б	В
☐	☐	☐

- ?** 9. Досліді, які слова у вірші (с. 18) не можна поділити для переносу. Підкресли їх.

- 👥** 10. Пограйте у мовні ігри:

1 г рупа — «Хто більше запам'ятав слів, які пишуться з апо-строфом»;

2 г рупа — «Хто більше добере слів із подовженими м'якими приголосними»;

3 г рупа — «Хто більше назве слів зі звуками [дж], [дз], [дз']».

Чарівні слова

Слово. Значення слова

Скажи людині їобре слово

Значення слова. Багатозначні слова

37

1.

ДОБРОГО РАНКУ!

Доброго ранку, матусенько мила!
Ти мене з сонечком розбудила,
усмішку ніжну мені дарувала,
гарного настрою всім побажала!

Марія Чумарна

2. • Чи сподобалось тобі привітання? Що ти хочеш до нього додати?
- Зверни увагу на виділені слова. Чим вони особливі? Які почуття пробуджують у твоєму серденьку?
- Чи можна доповнити текст іншими словами, від яких привітання з мамою стане ще теплішим? Продовж рядок слів.
Матусенько мила, люба, ...

3. Обговоріть, якими ще словами ми вітаємося упродовж дня, вранці й увечері.

4.

СКАЖИ ЛЮДИНІ «ДОБРОГО ДНЯ!»

Лісовою стежинкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок дзюрчить у лісовій гущавині.

Аж тут син побачив, що назустріч їм іде бабуся.

— Тату, куди бабуся йде? — питає син.

— Зустрічати або проваджати, — каже батько й усміхається. — Ось як ми зустрїнемося з бабусею, ти ї скажеш: «Доброго дня, бабуся!».

— Навіщо ж казати ці слова? — дивується син. — Ми ж її не знаємо.

— А ось зустрінемося, скажемо бабусі ці слова, тоді й зрозумієш навіщо.

Ось і бабуса.

— Доброго дня, бабусю! — каже син.

— Доброго дня! — каже батько.

— Доброго вам здоров'я! — відповідає бабуса й усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилося. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттям дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У кущах заспівали пташки — раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

— Чому це воно так? — питає син.

— Бо ми побажали людині доброго дня.

Василь Сухомлинський

- ?** 5. • Якими словами привіталися з бабусею батько і син?
• Що відповіла бабуса?
• Чому бабуса усміхнулася?
• Що побачив хлопчик? Що змінилося?
- 👏** 6. Прочитайте останні рядки оповідання. Поясніть, як ви їх розумієте.
- 👥** 7. Обговоріть, чи має слово значення. Чи впливають слова на людину?

1. Оля щоранку вітається із сонечком ось так:

Світле сонечко, **світи**,
зігривай усі **світи**!

А Тарасик придумав побажання на кожен день:

Добрий день тобі, день,
будь щасливим для всіх людей!

2. Спробуй і ти привітатися із сонечком, із ранком. Що ти їм побажаєш? За що подякуєш?
3. Якого дня побажаєш самому/самій собі? Запиши.

Я бажаю собі

4. Із поданих складів утвори і запиши два слова. Постав наголос.

та	ві	ння	ба	жа

5. Зверни увагу на вітання, яке склала Оля. Чи однакове значення мають виділені слова? Чим вони відрізняються?

- 6. Складіть і запишіть два речення зі словом *світи* в різних значеннях.

Handwriting practice lines consisting of four columns of four-line guides (top solid, middle dashed, bottom solid, bottom dashed).

- 7. • Прочитайте речення.

Усміхнулось **сонечко** до малої **Сонечки**.

Грицько Бойко

- Обговоріть, на які питання відповідають виділені слова; що кожне з них означає.

- 8. • Розглянь і назви зображені об'єкти. Поясни значення слова.

- • Склади і запиши два речення зі словом *котики* у різних значеннях.

Handwriting practice lines consisting of four columns of four-line guides (top solid, middle dashed, bottom solid, bottom dashed).

Слово може мати кілька значень.

9. Прочитайте. Поясніть, що означає виділене слово у кожному реченні. Запишіть одне речення (на вибір).

У дідуся сива **голов** .

Соняшник повернув **голов** до сонця.

Хліб — усьому **голов** .

У **голові** колони майорів прапор.

10. Прочитай. Підкресли слова, які однаково пишуться, але мають різне значення.

Оля зобразила на нотному стані скрипічний ключ.

Тарасик вставив ключ у замок.

Над селом пролетів ключ журавлів.

11. Прочитайте слова. Чим вони цікаві? Складіть речення з виділеними словами у різних значеннях. Запишіть.

1 г рупа.

Руса **кос** . Гостра **кос** .

2 г рупа.

Новий **тр бін ць** Увін **кар бін ць**.

3 г рупа. Світить **місяць**. Зимовий **місяць**.

1.

Миле вранішнє вітання —
це від серця побажання.
Хай тобі цей день сміється,
добре вчитися вдається!
Хай живуть між нас забави,
гарні вчинки, добрі справи!

Марія Чумарна

2. • Що бажає тобі авторка вірша?

• Продовж текст побажаннями татові, братикові чи сестричці.

3.

ГРА «ДОБРОГО РАНКУ»

Це — наше щоденне ранкове привітання. Стаємо в коло, беремося за руки. Кожен учасник гри придумує собі певну роль: хтось сьогодні буде сонечком, хтось — пташкою, хтось — звірятком, хтось — квіткою чи деревом. Кожен по черзі називає себе і запам'ятовує того, хто зліва, тому що справа наліво ви передаватимете одне одному побажання на нинішній день.

Починає Сонечко. Воно каже тому учаснику гри, хто стоїть у колі зліва:

— Доброго ранку, Зайчику! (чи Квіточко, Яблунько, Пташко і т.п.). Я бажаю тобі гарного дня, щоби жоден мисливець тебе не вистежив, щоб у тебе було вдосталь моркви та капусти і багато добрих друзів!

Наступний учасник гри повертається вліво і вітається так само, бажаючи все те, що до вподоби пташці, звірятку чи квіточці, якою назвали себе діти.

Назавтра кожен може обрати собі іншу роль і вже не просто привітатися з друзями, а розповісти про те звірятко чи рослинку, якими себе назвали, придумати про нього байку чи якусь фантастичну історію.

4. • Чи сподобалась тобі гра?
- Уяви себе пташкою. Які побажання від друзів ти хочеш почути? Що до вподоби пташці?
  - А що ти побажаєш квіточці? Звірятку?

Гарне побажання близьким людям — це подарунок словами.
Хтось дарує усмішку, хтось — квіти чи цукерки...

Насправді слова мають велику силу.
Особливо сказані щиро...
Вони мають силу збуватися!
І ще слова можуть як поранити людину,
так і полікувати її.

5. • Обговоріть діалог Тарасика й Олі. Чи погоджуєтесь з їхньою думкою? Що можете сказати про силу слова?
- Поміркуйте, чи справді слова можуть ранили і лікувати. Наведіть приклади слів, що «лікують» від образ, болю, смутку. Від кого найчастіше їх можна почути?

6. Спробуйте зіграти в гру «Доброго ранку».

7. • Обговоріть, з яким настроєм треба говорити побажання. Чому?
• Яку людину називають доброзичливою? Як іще її можна назвати?

Слова, близькі за значенням, допомагають нам говорити про одне й те саме по-різному, збагачують наше мовлення.

ра́н ць

рюкза́к

8. Поєднай близькі за значенням слова за зразком.

говорить

маленька

робота

гомонить

невеличка

журиться

сумує

праця

забави

розваги

9. Складіть побажання.

1 г рупа — пташкам, які готуються відлітати у вирій;

2 г рупа — білочці, яка готується до зими;

3 г рупа — ведмедику, який залягає в зимову сплячку.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a solid top and bottom line, slanted to the right.

- 1. У класі щоранку учні вітаються, взявшись за руки і ставши в коло. Усім приємно чути добрі слова від друзів. Бо кожне побажання — це ніби промінчик, що зігріває весь день. Тому Оля і Тарасик щодня придумують цікаві побажання. Наприклад, ось такі:

ДЛЯ ПОДРУГИ

Моя подруженько красива,
будь завжди радісна, щаслива!

ДЛЯ ДРУГА

Мені з тобою добре дуже,
бо ми з тобою завжди дружим!

- 2. Спиши слова.

бажати   побажання

- 3. Придумай побажання для друга, подруги чи вчительки. Запиши.

Blank handwriting lines for writing a wish.

- 4. Оля назвала свою подругу красивою. Доберіть і запишіть до слова *красива* близькі за значенням слова.

Красива, _____
_____
_____

- 5. Прочитай пари слів. Які вони за значенням?
добрий — злий   радісний — сумний
говорити — мовчати   працювати — відпочивати

 Слова, протилежні за значенням, утворюють пари. Обидва слова в таких парах відповідають на одне питання.

- 6. • До виділених слів добери і запиши слова, протилежні за значенням.

В с л й настрій — _____

Коротк розмова — _____

Т пл осінь — _____

- З однією парою слів (на вибір) склади і запиши речення.

_____
_____
_____

Слова із прямим і переносним значенням

1. Перегляньте мультфільм «Подарована радість».
2. Поділіться враженнями від перегляду.
3. Прочитай виразно слова. Поясни їх значення.

радість
заздрість

погасіти
зашкóдити

розділіти
зростати

4. Поміркуй, що можна погасити; розділити.
Що може зростати?

4.

ПОДІЛИСЯ РАДІСТЮ

**З тобою, друже, радістю ділюсь —
не з кожним хочеш радість розділити,
бо можна радість словом погасити,
і заздрістю зашкодити комусь.
А радість, що розділена на двох,
удвічі виросте і зробить нас щасливими...
Щоб ми зростали щирими, правдивими
і корінь дружби вірної не всох.**

Марія Чумарна

5. Прочитайте виділені рядки вірша. Обговоріть, як ви їх розумієте. Як можна «розділити» радість?

- ?** 6. • Чи доводилось тобі ділитися з кимось радістю? А твої друзі діляться з тобою?
- Чим іще можна поділитися, щоби навколо в усіх був гарний настрій?

- 👏** 7. • Дослідіть, чим різняться значення виділених слів.

Розділити яблука.
Розділити радість.

Погасити водою.
Погасити словом.

Корінь дерева.
Корінь дружби.

Золоті сережки.
Золоті слова.

- Поміркуйте, які із цих слів ужито в прямому значенні, а які — у переносному.

Я зрозуміла, Тарасику.
Ось послухай! Ми часто чуємо слова «золота дитина», а навіть не замислюємось, чому так кажуть. Вона ж не із золота виготовлена! Отже тут слово «золота» вжито у переносному значенні — дорога дитина (якою дорожиш).

Звісно. А насправді золотими можуть бути прикраси.

Слова можуть мати пряме і переносне значення.

8. Перечитайте ще раз вірш на с. 31. Підкресліть у ньому слова, вжиті у переносному значенні.

1. — Гей, ти хто, іди сюди!
 Принеси мені води!
 — Не шкода мені водички,
 а шкода твоєї звички:
 грубо так усіх гукати,
 рідне слово зневажати!
 — Як же я казати маю?
 — Той, хто інших поважає,
 скаже: — Вибачте, будь ласка,
 (в мові завжди є підказка!),
 дайте кухлика водички
 випить з вашої кринички!
 Чуєш, як дзвенить розмова —
 в діаманті чистім слова?

Марія Чумарна

2. • Які інтонації відчуються у вірші? Як слова ввічливості змінюють речення?
 • Як ви розумієте останні рядки вірша?
 • У якому значенні тут ужито слова?

б дь ласк

до побач ння

н добраніч

3. Із поданих складів утвори і запиши слова.

ни ть дзв е мо роз ва

- 4. Склади і запиши речення зі словом *дзвенить* у прямому значенні.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a diagonal line on the left side.

- 5. Прочитайте уривок вірша. Назвіть слова, ужиті в переносному значенні. Підкресліть їх.

Рано-рано сонце встало,
Україну привітало,
побажало їй добра́,
усміхнулось до Дніпра...

Олесь Лупій

- 6. До сполучення слів, ужитих в переносному значенні, добери і запиши словосполучення у прямому значенні за зразком.
Тверде слово — тверде залізо.

Вередливий вітер — / / / /

Сонячна усмішка — / / / /

Тепла зустріч — / / / /

- 7. Утворіть словосполучення. Складіть і запишіть речення зі словами, ужитими в переносному значенні.

1 г рупа — залізний (цвях, характер);

2 г рупа — глибока (думка, криниця);

3 г рупа — гостре (лезо, слово).

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a diagonal line on the left side.

1. ЧИ ЗАВЖДИ «ВИБАЧ» — СЛОВО ЧАРІВНЕ?

Оля з Тарасиком обговорювали дорогою зі школи подію, яка сьогодні трапилася в їхньому класі. Забіякуватий Дмитрик порвав зошит своїй сусідці Наталочці і при тому ще й грубо обізвав її. Вчителька сказала Дмитрові:

— Ти повинен попросити пробачення за свій вчинок!

— Не збираюсь я **вибачатися!** — буркнув хлопчик. — Як треба буде — ще раз зошит порву!

Але вчителька таки наполягла на своєму. І той сердитим тоном сказав «**вибач**», а потім показав Наталі язика. Наталочка розплакалася.

— Чому ти плачеш? Дмитро ж **вибачився** перед тобою!

— Зовсім ні, — крізь сльози промовила Наталя...

— І я такої ж думки, — сказала Тарасикові Оля. — Сказав «вибач», щоб відчепитися від вчительки! А справжнє вибачення — це коли ти мимоволі зробиш щось недобре чи скривдиш когось, а потім щиро пожалкуєш за тим, що зробив!

— І вже більше не посмієш так робити, — погодився Тарасик.

Друзі часто просять **вибачення** одне в одного, адже кожен може помилятися. Вміння вибачатися — риса справжньої людини.

Марія Чумарна

- 2. Чи погоджуєшся ти з Олею і Тарасиком? Розкажи про своє ставлення до цієї ситуації. Як, на твою думку, мав би повестися Дмитро?
- 3. Обговоріть, чому важливо вміти просити пробачення.
- 4. Розіграйте ситуацію, коли треба вибачатися. Доберіть різні варіанти вибачень.
- 5. Зверни увагу на виділені у тексті слова. Поясни їх значення. Чи можна ці слова назвати «родичами»? Чому? Назви спільну частину у цих словах.

У **споріднених** словах (словах-«родичах») є спільна частина, однакова за значенням і звучанням, — **корінь**. Тому такі слова називають іще **спільнокореновими**. Наприклад: *спів*, *співак*, *співати*.

- 6. Прочитайте споріднені (спільнокореневі) слова. Позначте у них корінь.
Черга, чергувати, черговий, чергування.

ч рговий

- 7. Прочитайте. Продовжте «ланцюжки» споріднених слів.
1 г рупа. Словник, словечко, ...
2 г рупа. Мовлення, розмова, ...
3 г рупа. Прочитати, читання, ...

1.

ЩОДЕННИК

У мене свій щоденник — особливий. Щодня у ньому я пишу найкращі та **щасливі** слова: *мама, тато, радість, щедрість, удача, друзі*. Я щиро хочу, щоби ці слова приносили кожному **щастя**. І мені також.

Бо щасливі слова — ніби квітучі кущики або дерева. Вони можуть **дарувати щедрі дари** тому, хто хоче бути щасливим.

2. А які слова є «щасливими» для тебе? Назви і запиши їх.

Blank handwriting practice lines for writing answers to question 2.

3. • Прочитайте виділені у тексті слова. Чи є серед них споріднені? Обґрунтуйте свою думку.

- Поміркуйте, чому щоденник має таку назву. Від якого слова походить?
- Знайдіть у тексті слова, ужиті в переносному значенні.

4. Спиши слова. Познач корінь за зразком.

са́д / са́док / поса́дка / са́довий

Blank handwriting practice lines for copying and marking roots.

- ?** 5. • Добери і запиши споріднені слова до поданого слова. Познач корінь.

Квітучі,

''

- З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

- ✎** 6. Побудуй звукову модель поданого слова.
 — щедрий

- ?** 7. Прочитай слова. У кожному стовпці знайди і познач (✓) «зайве» слово. Обґрунтуй свою думку.

- а) сумний
 засумувати
 сум
 сумує
 сумненьке
 сума
 сумно

- б) казка
 казати
 переказати
 казан
 підказка
 переказ
 розказав

- ?** 8. Розкажи своїм рідним, що ти дізнався/дізналася про споріднені слова.

З інем народження вітаю! Спорінені (спільнокореневі) слова

45

1. Сьогодні в Олі — день народження. Дорогою Тарасик привітав її і подарував шоколадку.

— Я хотів подарувати тобі букет, але знаю, що тобі не подобається, коли хтось зриває квіти на нашій клумбі. Тому я просто вибрав серед інших твою **улюблену** білу жоржину і побажав їй довго-довго цвісти: до самої зими! Тільки для тебе!

— Ти — справжній друг! — зворушено сказала Оля. — Я рада, що ти нарешті розумієш, чому важливо **любити** рослинки.

— Я ж уже не першокласник, — поважно відповів Тарасик. — Ми всі виростили за цей рік і стали мудрішими...

2. • А як ти вітаєш своїх друзів з днем народження?

- Чи розумієш, як важливо знати їхні вподобання?
- Що ти даруєш своїм друзям та рідним?
- Чи з'явилися у тебе якісь нові захоплення?
- Розкажи, які подарунки подобаються тобі.

3. Розіграйте сценки святкування дня народження друга/подруги.

4. Складіть текст вітальної листівки для когось із друзів або рідних.

5. Прочитай виділені у тексті слова. Чи можна їх назвати спорідненими? Обґрунтуй свою думку.

6.

У ГОСТЯХ

У Віті — день народження.
Ми всі туди запрошені
і ввечері, о шостій,
прийшли до нього в гості.
Нам одчинила двері
мала сестричка Віті
і зразу запитала:

— Хто ноги з вас не витер?
В нас килим — не для того,
аби його бруднити!
Ану, біля порога
знімайте черевики!
Та подарунки зразу
давайте, я сховаю.
Та кришталеву вазу
не скиньте! Я вас знаю!..
Ви думаете: просто
отак ходити в гості?
А це — наука справжня,
відповідальна справа!..
І меблі у вітальні
не мацайте руками,
і пальцями по стінах
не мажте — будуть плями...
Іще сестриця Віті
щось стала говорити.
Та ми її не слухали —
хіба ж це варто слухать?!
Ми від її «гостинності»
помчали геть щодуху,
бо й справді: ох, не просто
отак ходити в гості!

Анатолій Костецький

Ая

КІЛ М

Д ВАН

7. • Як ви розумієте слово *гостинність*?
• Чи можна сестричку Віті назвати гостинною? Чому?
• Які правила гостинності ви знаєте?
• Знайдіть у вірші і підкресліть споріднені слова.

1. • Прочитайте текст. Доберіть і запишіть заголовок.

Blank handwriting lines for writing a title.

Бабуся запросила нас на день народження. Ми зраділи і почали ретельно готуватися до свята: малювали, писали привітання, підбирали квіти.

І ось настав довгожданий день. Бабуся нас радо зустріла. Ми привітали її з днем народження. Бабусі дуже сподобалися наші малюнки. Вона запросила нас до святкового столу, пригостила смачним обідом.

Прощаючись, ми побажали бабусі міцного здоров'я.

- Знайдіть у тексті спільнокореневі слова. Випишіть їх і позначте корені.

Зразок. Зраділи, радо.

Blank handwriting lines for writing words with roots.

2. Спиши. Поділи слово для переносу з рядка в рядок різними способами.

уже ен ння народження

Blank handwriting lines for copying and dividing the word 'народження'.

- ?** 3. • Прочитай. Чи можна вважати виділені слова спільнокореневими? Доведи.

Як тільки вранці **сходить** сонечко, діти снідають, спускаються **сходами** з третього поверху і зустрічаються біля під'їзду.

— **Ходи** швидше! — підганяє Тарасик Олю.

Швидкою **ходою** друзі ідуть до школи. Всі їхні однокласники вже **посходились** до класу.

— Пропоную після уроків усім класом **сходити** в кіно! — сказав Тарасик. Усі зраділи.

- Яке слово у тексті вжито у переносному значенні?
- Запиши спільнокореневі слова, познач у них корінь.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

4. До поданих слів доберіть і запишіть спільнокореневі слова. Позначте у них корінь.

1 г *рупа* — праця;

2 г *рупа* — зірка;

3 г *рупа* — казка.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

5. Знайди у кожному рядку «зайве» слово. Підкресли його.

- День, денний, щоденник, дно.
- Вітання, привітали, віти, привіт.
- Учень, учений, учора, учениця, учні.

Я і світ довкола мене

Слова (назви предметів, ознак, дій, чисел)

Розкажу про себе я

Слова, що називають пре́мети, ознаки, дії, числа

47

1.

МОЇ КУЧЕРИКИ

Вітер полем пробігав
і мене він наздогнав:
Розкуйовдив мого чуба,
потрусив гілки у дуба
і весело зашумів:
— Хлопця я нести б зумів,
а от дуба і не зрушу —
полечу хитати грушу!
Потім знову наді мною
легко він **махнув** поло́ю:
— Це **волоссячко** **русяве**,
ніби **сонце**, **кучеряве**
поміж квітами блукало
і мене причарувало!

Марія Чумарна

2. • Який настрій у тебе викликає вірш?
• Хто, на твою думку, є головним «героєм» цього вірша? Яка у нього вдача?
• Що може робити вітер?

г рой

3. • Прочитайте виділені у вірші слова. Усно поставте до них питання.
• Назвіть слова, ужиті в переносному значенні.

4. Доповни речення словами з вірша.

У мене волоссячко (яке?)

5. А яке волоссячко у тебе — кучеряве чи пряме? Якого кольору твої очі? А личко — рум'яне чи біленьке? Розкажи про себе.

6.

А Я — ДІВЧИНКА МАЛЕНЬКА

А я — дівчинка маленька.
Любить мене рідна ненька,
тато, дідо і бабуся,
і сестричка-веселуся,
і мій братик **малесенький**,
і мій котик **сіресенький**,
а ще песик-гавкотун,
і горобчик-щебетун,
і дві гуски **білесенькі**,
і дві курки **рябесенькі**,
та ще квіти у садочку,
та ще рибки у ставочку,
та ще хмарка над полями,
та ще вітрик з вітерцями,
та ще сонце з промінцями!

Марія Чумарна

7. • Прочитай виділені у вірші слова. Чим вони особливі? На які питання відповідають?
• Хто любить дівчинку? Назви тварин, про яких розповідає дівчинка. Скільки їх? Підкресли у вірші слова — назви чисел.

1. • Розгляньте таблицю.

Слова	На які питання відповідають	Що називають	Висновки
дівчинка квіти	хто? що?	предмети	це слова — назви предметів
маленька сіренький біленькі	яка? який? які?	ознаки предметів	це слова — назви ознак
любить щебечуть	що робить? що роблять?	дії предметів	це слова — назви дій
дві (гуски)	скільки?	число	це слово — назва числа

- За допомогою таблиці знайдіть у вірші «А я — дівчинка маленька» п'ять слів — назв предметів, п'ять слів — назв ознак.

2. Із поданих складів утвори і запиши два слова.

ку рі че ри ки

3. Доповніть рядки слів, якими можна описати людину.

Обличчя — веселе, веснянкувате,

Волосся — коротке, русе,

Очі — великі, карі,

Ніс — кирпатий,

- ?** 4. • Прочитай текст, добираючи з довідки пропущені слова.
(Хто?) ... поливає сад. Спрагли (що?) ... радіють кожній краплині.
І хочеться йому самому (що зробити?) ... кожну білинку.

Слова для довідки: дерева, стати, Сергійко, зросити.

- Яким зростає Сергійко? За що він заслуговує подяки?
- Спиши перші два речення. Підкресли в них слова — назви дій.

- ?** 5. Склади кілька речень про себе, вживаючи слова — назви предметів, дій, ознак, чисел. Запиши одне речення (на вибір).

1.

САД

Народна притча

Навесні дідусь вирішив садити дерева. Малі онуки йому допомагали: водичку носили, земельку підсипали. От старший онук і каже:

— Дідусю, ти маєш довго жити, щоби покуштувати яблук з цієї яблуньки!

— Я їв яблучка з дерева, котре садив мій дід. А ви будете їсти плоди з мого саду. Не забудьте, коли виростете, посадити сад для своїх онуків.

Притча — коротке оповідання повчального змісту.

2. Прочитай уважно слова онука і відповідь дідуса. У чиїх словах, на твою думку, більше життєвої мудрості?

3. • Спробуйте одним реченням висловити найголовнішу думку, яку збудила притча.
• Знайдіть і підкресліть слова — назви предметів. На які питання вони відповідають?

4.

МІЙ ДІДУСЬ

Мій дідусь старенький,
як голуб сивенький,
по садочку ходить
і мене малого,
онучечка свого,
за рученьку водить.
По садочку ходить,
яблучка знаходить
ще й дає горіхи.
Дідусь любий, милий,
як голубчик сивий,
з ним — багато втіхи.

Марійка Підгірянка

- ?** 5. • Якими словами хлопчик описує свого дідуся? Із ким порівнює?
• Чи є в тебе в роду дідусі, бабусі, прадідусі та прабабусі? Скільки їм років?
• Якими словами ти змалював/змалювала би портрет свого дідуся?

📖 6. **ЧИМ МИ КОРИСНІ ДЛЯ СВІТУ?**

— Я прочитав про котів дуже цікаві речі, — повідомив Тарасик. — Вчені дослідили, що ці тварини читають наші думки, дивлячись нам в очі. Так що їх не обдуриш!

— І не тільки коти! — погодилась Оля. — Рослини ще при наближенні до них відчувають, що їм хочуть нашкодити. Тому моя бабуся, навіть зриваючи рослинку на чай, просить у неї вибачення.

— Просто дехто вважає, що людина має право всім у природі розпоряджатися і берегти лише те, що вважає корисним для себе!

— Я думаю, що завжди треба пам'ятати, чим ми корисні для світу, — сказала Оля.

- ?** 7. • Чи погоджуєшся ти з Олею й Тарасиком?
• Про що треба завжди пам'ятати, щоби не забруднювати світ поганими вчинками і словами?
• Поміркуй, чим ти можеш бути корисним/корисною світові, у якому живеш.
- 👏** 8. Позмагайтеся. Знайдіть у тексті якомога більше слів — назв предметів.
- 👥** 9. Створіть маленькі книжечки із цікавинками про життя рослин і тварин, використовуючи власні фото чи малюнки.

ВИШИВАНКА

Мама вишила мені
квітами сорочку.
Квіти гарні, весняні:
— На, вдягай, синочку.
В нитці — сонце золоте,
пелюстки багряні.
Ласка мамина цвіте
в тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
швидко одягнуся.
Підійду і обійму
я свою матусю.

Вадим Крищенко

2. • А в тебе є вишиванка? Хто тобі її подарував?
• Коли ти одягаєш вишиванку?
• Чи хочеш навчитися вишивати?

3. Прочитайте виділені у вірші слова. На які питання вони відповідають?

Слова, які відповідають на питання *хто?* або *що?*, означають назву предметів. Це **іменники**.

пр дмёт

4. • Із поданих складів утвори і запиши два слова.

ви / ног / ши / ка / ва / ю

"

- Знайди у вірші споріднені слова до слова *вишиванка*.

На питання *хто?* відповідають слова — *на́зви людей і тварин*. Наприклад: *учитель, зайчик, жук*.

На питання *що?* відповідають слова — *на́зви всіх інших предметів*. Наприклад: *стіл, сніг, дерево*.

5. Доберіть і запишіть *на́зви людей і тварин* за зразком.

(Хто?) хлопчик, тато,

"

6. • Розгляньте і назвіть зображені предмети. На які питання вони відповідають?

• Запишіть за зразком.

(Що?) каміна,

"

7. З одним іменником (на вибір) склади і запиши речення.

Blank handwriting practice lines for writing a sentence.

1.

ТОВАР І ПОКУПЕЦЬ

Казка-загадка

Один чоловік орав **нивку**, а мимо проїжджав багатий пан. Сподобалась йому нивка: зелена діброва, як віночком, огорнула її, жайворонок у небі весело співає.

— Чоловіче, продай мені свою нивку! — гукає пан.

— Ця нивка — не **товар**: вона — моя **годувальниця**. Я не можу її продати! — відказав чоловік.

— Усе в житті може бути товаром! — засміявся пан. — Скажи, скільки золотих ти просиш за свою нивку? Я плачу тобі сто золотих! За такі гроші можна цілий **маєток** купити!

— У житті є речі, котрим не можна **скласти ціну** і не можна продати, — відказує селянин.

— Якщо ти такий розумний, то назви мені хоча б три речі, котрі не можуть бути товаром і котрі не можна купити за гроші. Як назвеш — дам тобі сто золотих!

Чоловік подумав і сказав...

Він назвав три речі, котрі не є товаром, і їх не можна купити. І пан заплатив йому сто золотих.

2. • Поміркуйте, які речі не можна ні купити, ні продати.

• Що, на вашу думку, є найдорожчим і найціннішим для людини?

 3. Доповни речення.

Купити не можна _____

Продати не можна _____

 4. • Поясни значення виділених у казці слів. За потреби скористайся словником.

• Досліди, чи усі виділені слова є назвами предметів. Яке слово «зайве»?

 5. • Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш? Яке з них відповідає змісту казки?

- Розум і за гроші не купиш.
- Око бачить далеко, а розум — ще далі.

• Поміркуй, які із слів ужито в переносному значенні.

 6. Спробуйте від слів — назв дій утворити слова — назви предметів. Запишіть за зразком.

Зразок. Годувати — годувальниця.

Продавати — _____

Казати — _____

Жити — _____

Розуміти — _____

1.

СІМ

Лічилка

Мама, тато, дід, бабуся —
 всіх назву, не помилюся.
 Старший братик і сестричка —
 в нас **сімейка** невеличка.
 Не спиняйте, бо зіб'юся:
 мама, тато, дід, бабуся,
 старший брат, сестра і я —
 отака у нас **сім'я**.
 Нам лічилочку на «сім»
 повторити треба всім.

Варвара Гринько

2. • Скільки людей налічує «невеличка сімейка»? А скільки рідненьких «я» у твоїй сімейці?

• Опиши свою сім'ю.

3. • Зверніть увагу на виділені у лічилці слова. Чи можна їх назвати спорідненими? Обґрунтуйте свою думку.

• Поміркуйте і обговоріть, чим відрізняється сім'я від родини.

• Поясніть прислів'я.

„ Дерево тримається корінням, а людина — сім'єю.

 4. Спиши. Підкресли споріднені слова.

С с сім сім'я сімейка

 5. Випиши з вірша (с. 53) слова — назви предметів, які відповідають на питання *хто?*

Blank handwriting lines for exercise 5.

 6. • Прочитай. Підкресли слова, які відповідають на питання *хто?*
Родина, брат, портрет, сестра, домівка, бабуся, тато, затишок, дитина, лічилка.

 • Випиши слова, які відповідають на питання *що?*

Blank handwriting lines for exercise 6.

• З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

Blank handwriting lines for exercise 6.

 7. Вивчіть лічилку «Сім» напам'ять.

Слова — назви предметів, близькі та протилежні за значенням

Оля і Тарасик люблять читати книжки. Сьогодні дорогою до школи Оля розповіла Тарасикові уривок із книги Івана Андрусяка «Хто боїться зайчиків». Тарасикові дуже сподобалась оповідка. Прочитай і ти.

1.

ОПОВІДКА-ЗНАЙОМСТВО

Уривки із книги «Хто боїться зайчиків»

На все свій час — і лише для вечірнього чаю не свій, а наш! Бо на вечірній чай усі Дібайли збираються вдома — хто б куди не **дибав**, подумки чи насправжки. І тому найзручніше з ними познайомитися саме за вечірнім чаєм.

Отож, почнімо! Ось Тато-Дібайло. Він тато, і це означає, що в нього завжди багато справ. Бо в кого ще може бути більше справ, ніж у тата? Хіба в мами...

Щоранку Тато дибає на роботу. На роботі він дибає — в цьому його робота й полягає. Бо що ще можна робити на роботі, якщо ти Дібайло? Звісно, нічого іншого!

Удома Тато добрий і пухнастий. У нього можна посидіти на колінах, на руках, а часом і на голові. Голова в Тата міцна, вона витримує...

Ось Мама-Дібайла. Вона мама, а тому строга. Ні, вона, звичайно, дуже добра, але часом свою доброту мусить ховати.

На голові в Мами не посидиш. Від цього в неї голова пухна — і це відображається на чийхось сідничках. Не надто боляче, звісно, але вгамовує...

Ось Дідусь-Дібайло й Бабуся-Дібайла. Вони такі ж добрі, як Тато й Мама, але не такі пухнасті. Це тому, що вони мудрі — а мудрість усе **притамовує**...

У Бабусі є Чарівна Кишенька, а в Дідуся — Чарівні Історії. У Чарівній Кишеньці ніколи не переводиться **лаго-**

мійнка для внучат, а в Чарівних Історіях завжди водяться страшні Зайчики, яких треба, хі-хі, боятися — не те щоб насправжки, а так, для потіхи...

Дідусь і Бабуся теж дибають, але недалеко. Зазвичай лише по хаті й довкола неї. Кажуть, що далі мудрість уже не пускає... ..

Ось Братик-Дібайлик. Він із дітей найстарший, а тому в ньому теж інколи прокидається мудрість. Щоправда, не така, як у Дідуся й Бабусі, а якась... насмішкувата. Бо вона завжди підказує йому не лише, як зробити шкоду, але й як уникнути покарання.

Ось Сестричка-Дибайлочка. Вона така ж добра, як Мама, але при цьому ще й хоче бути такою ж, як Мама, строгою. Навіщо воно їй треба – ніхто не знає. Звісно, крім Мами...

Сестричка теж любить дибати далеко-далеко, хоч і не тими стежками, що Братик.

А оце нарешті – Найменше Дибайленя. Воно найменше, і його всі люблять.

Тепер, коли всі вони зібралися й коли ти все про них знаєш, — саме час оповісти про чай. Він-бо не просто собі чай,

а Вечірній, а отже — чарівний. Не віриш? А спробуй і ти увечері зібрати всю свою родину за столом, за горнятками пахучого напою. І почни, скажімо, з того, що прочитай їм отакого віршика:

На буфеті у пакеті проживає чай.
Він до півнів аж до третіх булька, як ручай.
І **лечече**, і **лопоче**, заваритись дуже хоче,
і пахтить, як мед.

А тоді й побачиш, які чари має Вечірній чай, адже за столом розпочнеться тиха, ніжна, **некваплива** розмова про найголовніше на світі — про любов і щастя, дружбу і мрію, тишу і вічність — одне слово, про життя. Життя, яке починається з усмішки...

Іван Андрусяк

Ая

ч тання

- 2. • Якою ви уявляєте собі сімейку Дибайлів? Це – сімейка людей чи звірят?
  - Що, на вашу думку, є спільним для всіх сімейок – людських, звірячих і казкових?
- 3. • А який він для тебе — світ довкола? Розкажи, що у твоєму світі є для тебе особливо дорогим.
  - Що ти можеш розповісти про своїх друзів і найдорожчих тобі людей?
- 4. Зверніть увагу на виділені у тексті слова. Поясніть, як ви їх розумієте. За потреби скористайтесь словником.
- 5. Знайди і підкресли у віршованих рядках слова — назви предметів.

6. • Відшукайте у тексті близькі за значенням слова до поданих. Запишіть.

чашка — _____

бесіда — _____

праця — _____

будинок — _____

- З одним словом (на вибір) складіть і запишіть речення.

_____

_____

_____

_____

7. Із поданих складів утвори і запиши слова.

ч і р   в е   н я   б е   д а   с і

_____

_____

_____

8. Виконай завдання на вибір.

- До поданих іменників добери протилежні за значенням. Запиши.

ніч — _____

вечір — _____

добро — _____

журба — _____

- Прочитай. Знайди слова, протилежні за значенням, і запиши їх парами.

Світло, рабство, мир, воля, темрява, війна.

_____

_____

_____

_____

Усе на світі має імена Іменники. Загальні і власні назви

З понеїлка ґо неїлі

Розрізнення загальних і власних іменників

55

1.

У ДЯДЕЧКА ТИЖНЯ

У дядечка Тижня сімейка велика:
в ній все починається із Понеділка,
а потім Вівторок дбайливо працює,
за ним Середа у сім'ї хазяйнує,
відважно береться Четвер за роботу,
бо П'ятниця вже погляда на Суботу.
Суботу всі люблять: за всіх прибирає!
Неділя усіх на гостину скликає,
всій милій сімейці спочинок дарує, —
і знов Понеділок до праці мандрує!

Марія Чумарна

2. • Розглянь ілюстрацію. Чи відповідає вона змісту вірша?

• Який день тижня тобі найбільше подобається? Чому?

3. • Назвіть дні тижня. Спробуйте пояснити їхні назви. Які «зернинки» слів дають підказку?

• Поміркуйте, чому у вірші назви днів написано з великої літери.

На мою думку, у вірші дні тижня і сам тиждень змальовані як живі персонажі. А персонажі мають імена, які треба писати з великої літери.

- 4.** • Чи погоджуєшся ти з думкою Тарасика?
• Як зазвичай пишуть назви днів тижня?

- 5.** • Прочитайте і відгадайте загадки.

„ Я у батька третій син, а дітей у нього сім.
• Маю четверо сестер і зовуть мене ... .

- 6.** • Запишіть відгадки. Поставте наголос.

Handwriting practice lines with slanted vertical dividers.

н діля

пон ділок

с р да

ч твєр

- 6.** Оля з Тарасиком люблять придумувати віршики. У них вийшов лише початок вірша.

ВІРШ-НЕСКІНЧУК

В понеділок треба казку розпочати.
Спершу думай: як її назвати?
Але ще немає в мене казки —
треба розпочати із підказки.
У вівторок я почну ось так:
...
В середу ... .

- 7.** Виконай завдання на вибір.
- Продовж цей вірш про усі дні тижня і запиши його на аркуші.
  - Склади усну розповідь про дні тижня.
  - Розкажи про свій улюблений день тижня. Що тобі подобається робити у цей день?

1.

У НАШОГО ОМЕЛЕЧКА

Дитяча пісенька
 У нашого **Омелечка**
 невеличка сімечка:
 тільки він та вона,
 та старий, та стара,
 та **Іван**, та **Степан**,
 та **Василь**, та **Панас**,
 та той хлопець, що в нас,
 та дві дівки косаті,
 та два парубки вусаті,
 та дві **Христі** в намисті,
 та дві ляльки в колисці.

2. • Яка сімейка в Омелечка?

- Прочитай виділені слова. Поясни, чому їх написали з великої букви.

В українській мові є слова — **загальні назви** (їх пишуть з малої літери: *сім'я, діти, українці, дівчата*) і **власні назви** (їх пишуть з великої літери: *Іван, Христина, Україна, Київ*).

3. Прочитайте. Підкресліть власні іменники.

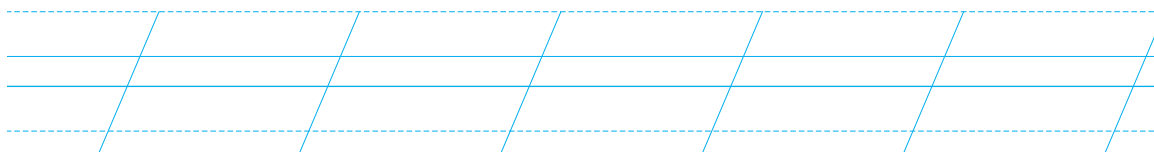
Дід Тарас, дядько Петро, бабуся Олена, тітка Марія, сестра Наталя, брат Ігор.

4. Спиши. Поділи слово для переносу різними способами.

Ооо / Ом / ел / ежк / Омелечко

"

5. • Прочитайте подані імена членів родини.

- Поміркуйте, кого можна вважати дорослими, а кого — дітьми.
Марусенька, Горпина, Петрусь, Михасик, Оленочка,
Уляна, Іван, Яриночка, Панас, Тарасик, Ганна, Дмитрик,
Оксаночка.

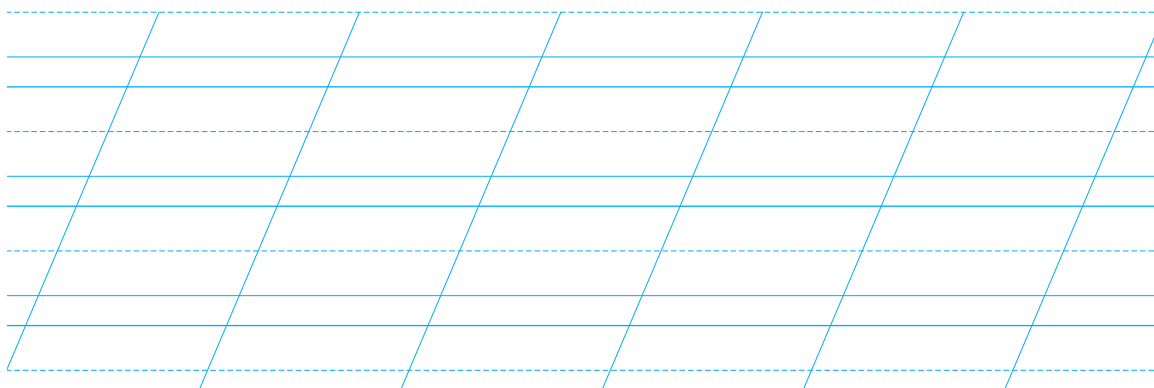
- Підкресліть імена, у яких звуків менше, ніж букв.

6. Виконай завдання на вибір.

- Випиши із попередньої вправи імена хлопчиків за алфавітом.
- Випиши імена дівчаток за алфавітом.

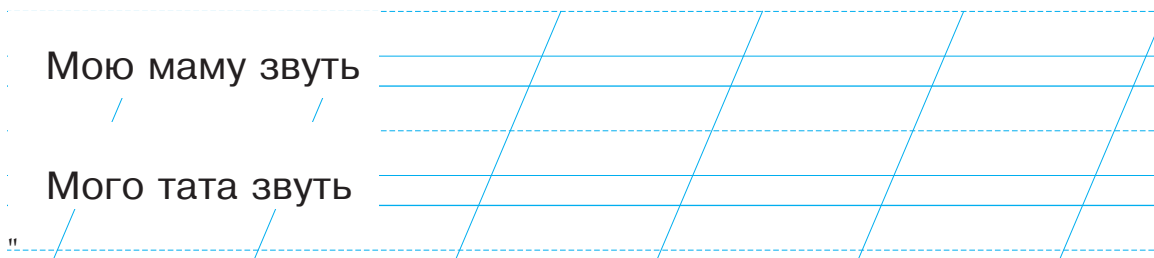

Д Т Ї Н

7. Обери один із варіантів і доповни речення іменами своїх рідних.

1 варі ант

2 варі ант

Мою бабусю звать

Мого дідуся звать

3 варі ант

Мого брата звать

Мою сестру звать

8. • Поміркуйте, чи важливо, яке ім'я у людини.

• Прочитайте початок казкової повісті Марії Пономаренко «Пригоди в Бобровій заплаві».

Бобер Терень довго думав, як назвати свого синочка-первістка. Згадав батькову улюблену приказку: «Гарне слово язикові не вадить». Тож ім'я має бути звучним, доладним та — що й казати — найріднішим...

- Як ви розумієте зміст приказки?
- Чи погоджуєтесь із думкою Тереня?

• Завантажуйте електронний додаток і прочитайте на дозвіллі цю цікаву повість.

Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах людей

1.

У БІБЛІОТЕЦІ

— Маріє Петрівно,
чи є у вас казка —
казка про царівну
й летючий корабель?

— Звичайно! Будь ласка,
ось вона, казка —
казка про царівну
й летючий корабель!

— Нам дуже потрібний,
збірник задач!
Маріє Петрівно,
негайно, хоч плач!

— Хлопці, спокійно,
які ви гарячі!
Буде вам збірник!
Є в нас задачі!

— Маріє Петрівно,
нам про Шевченка,
про те, як в дядька він
відвідував клас!

На святі шкільному
ми ставимо сценку.
Я буду Оксанка,
Іванко — Тарас!

— Звичайно, підходьте
сюди до полиці,
тут вибрати можна.
Ця книжка згодиться!

Хлопчик, як гномик
маленький, в кутку:
— Чого тобі, любий?
Книжку яку?

— Мені — журнали,
енциклопедію...
Де надрукували
про велосипеди!

Марія Петрівна пішла по драбину
і зверху знімає журнали сині...
Марія Петрівна й хвилинки не гає,
вона в **інтернеті** щось довго шукає.

І тільки під вечір, як школа вже вмóвкла,
Марія Петрівна сідає, аж мокра,
закутує плечі у шарф зазвичай,
готує і п'є свій улюблений чай.

Лідія Повх

- ?** 2. • Де відбуваються події, описані у вірші?
• Що означає слово *бібліотека*?
• Якими книгами цікавилися діти? До кого зверталися?
• Що ти знаєш про роботу бібліотекаря/бібліотекарки? Розкажи.
- 👤** 3. • Знайдіть і підкресліть у вірші власні іменники. Чи є серед них імена, прізвища людей?
• Як звать бібліотекарку у вірші?
- 👥** 4. Розіграйте сценки «У шкільній бібліотеці».
- 👤** 5. • Прочитайте виділені у вірші слова. Що вони означають? Про що можна дізнатися з енциклопедії? А з інтернету?
• Знайдіть інформацію в мережі Інтернет (або в інших додаткових джерелах) про походження слова *бібліотека*.

Ая

комп'ю́т р

но тбу́к

1. • Прочитай. Підкресли імена та прізвища.

Оленка Петренко та Іринка Рудик — подруги. Дівчатка часто відвідують бібліотеку. Вони читають книги Лесі Українки, Івана Франка. Іринка любить байки Леоніда Глібова.

- А ти любиш читати твори названих авторів?

Імена, по батькові та прізвища людей пишуть з великої букви.

Тарасику, а що означає «по батькові»?

Мого батька звали Олег.
Отже я — Олегович. А твого зовуть Дмитро, тому ти, Олю, — Дмитрівна.

2. Запиши своє прізвище, ім'я, по батькові.

Blank handwriting practice lines for writing a name and surname.

3. Дізнайтеся із додаткових джерел (книг, інтернету), яке справжнє прізвище, ім'я, по батькові Лесі Українки.

4. Спиши за порядком: ім'я, по батькові, прізвище.

Trigorovich Shevchenko Taras

Зверни увагу! По батькові завжди пишемо після імені.

5. • Прочитай. Підкресли тільки слова, що означають по батькові.
Поетеса Лариса Петрівна Косач, композитор Микола Віталійович Лисенко, художник Іван Степанович Марчук, поет Павло Григорович Тичина.
- Випиши прізвища в алфавітному порядку.

Handwriting practice lines with slanted vertical lines for writing.

6. Яких іще видатних людей ви знаєте? Назвіть їхні імена та прізвища.

7. Розгадайте ребуси і запишіть імена.

'''

Н

AP
—
З

аН

Handwriting practice lines with slanted vertical lines for writing.

8. Утвори і запиши імена дорослих за зразком:
Юрко — Юрій.

Петрик — _____

Іринка — _____

Мишко — _____

Катруся — _____

Все довкола має імена Велика буква у кличках тварин

— Все довкола має імена, — сказала Оля.
— Зовсім ні, — заперечив Тарасик. — Хіба дерева мають імена?

— Вони мають *на́зви*, — відповіла Оля.

— Але *на́зви* — це не імена. Ми ж не кличемо по імені кожне дерево!

— Звичайно, а от домашніх тваринок кличемо!

— Тваринам люди дають клички, — по-важно сказав Тарасик.

2. • Обговоріть, що означає слово *кличка*. Поміркуйте, від якого слова воно утворилося.
- Які клички домашніх тварин ви знаєте?
  - З якої літери (великої чи малої) їх потрібно писати? Чому?

Клички тварин пишуть з великої літери.

3.

ГАВ І МУР

Від комори і до хати
ходить песик Гав кудлатий.
А від хати аж під пліт
ходить Мур, пухнастий кіт.
Песик двір охороняє,
кіт мишей в кутку ганяє.
А як миші задрімають,
Мур і Гав у шахи грають.

Галина Манів

4. Про кого йдеться у вірші? Які клички у песика і котика? Поміркуй, чому саме такі.

5. КАЗКА ПРО ДІДА, БАБУ, ОНУЧКУ, ЖУЧКУ І КОТИКА

З народного

Було чи не було, а **язик** — **як помело**, тож слухайте казку.

Жили собі дід та баба. І була в них внучка Марушка, та собака Жучка, та котик Мурлотик.

От баба каже дідові: «Посади, діду, яблуню під лавкою». Дід і посадив.

Росте яблунька, росте — і виросла аж під лавку. Баба і каже:

— Забери, діду, лавку, нехай яблуня росте.

Дід забрав лавку. А яблуня росла та росла. І виросла куди? Правильно, під стелю.

— Розбери, діду, стелю, нехай яблуня росте! — сказала баба.

Розібрав дід стелю. Виросла яблуня вище стелі, дах підпирає.

— Що робити, діду? — каже баба. — Розбирай дах, нехай яблуня росте!

І виросла та яблуня аж до неба.

І родила яблучка.

Тоді баба до діда:

— Роби, діду, драбину, поліземо яблучка рвати!

Зробив дід драбину. Поліз дід, а за ним баба, а за бабою внучка Марушка, а за внучкою собака Жучка, а за собакою котик Мурлотик. Зірвав дід яблуко, укусив та подав бабі, а баба укусила та подала внучці, а внучка — собаці Жучці, а собака Жучка — котикові Мурлотикові, а котик укусив і приніс, та **прямо тобі під ніс**.

Чи смачне яблуко?

- 6. • Прочитай казочку і розкажи її своєму другові/своїй подрузі.
• Які ще казки про тварин із кличками ти знаєш? Запиши їх назви.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

- 7. • Прочитайте виділені у тексті слова. Як ви їх розумієте?
• Знайдіть у тексті казки споріднені слова — назви предметів.

- 8. Випиши із тексту казки назви тварин та їхні клички.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted vertical line on the right side.

- 9. Розіграйте казочку в ролях.

1. Доберіть і запишіть декілька кличок до назв тварин.

1 г рупа — кіт ...;

2 г рупа — собака ... ;

3 г рупа — папуга ...;

4 г рупа — хом'ячок... .

Blank handwriting practice lines for task 1.

2. • Спиши склади. Утвори з них і запиши клички тварин.

Зір Лис ка Мур чик

Blank handwriting practice lines for task 2.

• Назви тварин, яким підходять ці клички. Обґрунтуй свою думку.

3. • Добери і впиши клички тварин в подані речення.

Тарасик дуже любить тварин.

У нього є песик _____,

котик _____ та

папуга _____.

А недавно хлопчикові подарували

кролика. Тарасик назвав його

_____.

- А у тебе (чи твоїх знайомих) є тваринка? Напиши про неї коротко.

- 4. • Прочитай початок казки.

Був собі в одного господаря **кіт Мурко**, а в другого — **пес Бурко**. Хоч кіт і собака звичайно не люблять один одного, та Мурко й Бурко з самого малку були великі приятелі...

За Іваном Франком

- Спиши перше речення. Поясни, чому одні виділені слова написано з великої літери, а інші — з малої.

- 5. • Поміркуйте, яка пригода могла статися із Мурком та Бурком. Придумайте продовження казки. Доберіть заголовок.

- Розкажіть складену вами казку в особах.

- 6. Візьми у бібліотеці казку Івана Франка «Мурко і Бурко». Прочитай і порівняй складену в класі казочку із твором письменника.

Велика буква у назвах країн, міст,
сіл, вулиць, річок, гір

1.

ІМ'Я НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ

Наша славна **Україна**,
наше щастя і наш рай!
Чи на світі є країна
ще миліша за наш край?

Володимир Самійленко

2.

- Обговоріть, які почуття пробуджують рядки вірша.
- Як поет називає Україну?
- Поясніть, чому виділене слово написано з великої літери.

3.

Україна... Рідна земля... Взимку вона — як білосніжна королева: від високих карпатських смерек до стрімких круч на березі річки **Кальміус**, до найвищої гори **Криму**, **Ай-Петрі** — вражає своєю величною красою.

Навесні береги її могутніх рік, широкі рівнини степів укриваються багатоквітним килимом.

А як співають в Україні солов'ї! Особливо на берегах **Дніпра** поблизу **Канева**, де спочиває серце великого сина цієї землі — Тараса Шевченка.

Влітку ця красуня, устелена золотистими килимами соняшникових та пшеничних, житніх, гречаних полів, дбайливо дає прихисток звірятам, пташеняткам, а найбільше — бджолам. Бо споконвіку її називали землею, що пахне медами і годує своїм хлібом пів світу...

Восени вона — земля-дарувальниця плодів: пахне яблуками, грушами, кавунами і всіма багатствами своїх глибоких скринь...

І ще вона — захисниця воїнів, що несуть на своїх мечач світло правди, миру і справедливості для усього світу...

Ти — дитя славної Батьківщини. Це твоє життя і твоє майбутнє захищають нині славні сини України. І мир для усіх народів на Землі!

Тому — Слава Україні!

Марія Чумарна

- 4. • Про що розповідається у тексті?
• Як ти розумієш слово *Батьківщина*?
• Як називається наша Батьківщина?
• Які слова використала письменниця для опису України? З ким її порівнює?

Ая

Б тьківщін

- 5. • Прочитайте кінцівку тексту. Поясніть, як ви розумієте ці речення.
• Доберіть заголовки до тексту. Обґрунтуйте свій вибір.
- 6. Прочитайте виділені у тексті слова. Обговоріть, що вони називають. Чому ці слова написані з великої літери? Зробіть висновок.

Назви країн, міст, сіл, вулиць, озер, річок, морів, океанів, гір пишуть з великої літери.

- 7. Проведіть гру «Я знаю...»
1 г рупа — назви країн;
2 г рупа — назви міст;
3 г рупа — назви річок.

1. Давній народ, який оселився над річкою **Дніпро**, називався полянами. Жили вони родинами і мали своїх князів. Були серед них три брати: **Кий**, **Щек** і **Хорив**. І була в них сестра **Либідь**.

Поселився Кий на одній горі. Щек — на другій, що тепер зветься **Щекавицею**. А Хорив — на третій горі. Від нього її назвали **Хоревницею**.

Збудували брати місто і на честь старшого брата назвали його **Києвом**...

А від Либіді стала й річка називатися **Либіддю**, яка впадає зараз у **Дніпро**.

За Наталею Забілою

2. Про що ти дізнався/дізналася з тексту?
3. Поясніть, чому виділені слова написано з великої літери. Що вони називають?

- 4. Спиши. Назву країни підкресли однією лінією, а назви міст — двома.

Україна Київ Одеса

"

- 5. Прочитай. Поміркуй, які букви пропущено. Допиши їх.

Гори [ ] арпати, річка [ ] ніпро, місто [ ] ьвів,
вулиця [ ] рещатик, гора [ ] екавиця,
місто [ ] апоріжжя, село [ ] ндріївка.

- 6. Прочитай. Підкресли назви річок.
Ужгород — місто на річці Уж.
Запоріжжя — місто за порогами Дніпра.

вўл ця

- 7. Напиши, де ти живеш (назву міста/села, назву вулиці).

Я живу

8. Доберіть до власних назв загальні. Запишіть.

Харків, Вінниця — це — / / / / .

Ай-Петрі, Говерла — це — / / / / .

Десна, Дністер — це — / / / / .

Вишневе, Кирилівка — це — / / / / .

Володимирська, Хрещатик — це — / / / / .

9. Прочитай. Знайди і підкресли «зайве» слово в кожному рядку.

- Збруч, Прип'ять, Ворскла, Карпати, Дністер.
- Луцьк, Тернопіль, Україна, Чернігів, Миколаїв.
- Польща, Німеччина, Франція, Київ, Італія, Литва.

10. Довідайтеся про походження назви вашого міста (села) або назви вулиці, на якій розташована ваша школа. Складіть коротке повідомлення.

Blank writing area with horizontal lines and vertical dividers for text entry.

ЗМІСТ

ДИВОСВІТ ЗВУКИ І БУКВИ. АЛФАВІТ (ПРОДОВЖЕННЯ)

Уроки 31-32.	Гасне зірка Розташування слів за алфавітом	4
Уроки 33-34.	Спасибі тобі, струмочку! Робота зі словниками	10
Уроки 35-36.	Диво-квіти Повторення вивченого про звуки і букви.....	15

ЧАРІВНІ СЛОВА СЛОВО. ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Уроки 37-38.	Скажи людині добре слово Значення слова. Багатозначні слова	21
Уроки 39-40.	Побажання на увесь день Слова, близькі та протилежні за значенням	26
Уроки 41-42.	Поділися радістю Слова із прямим і переносним значенням	31
Уроки 43-44.	Особливі слова Корінь слова. Спільнокореневі слова	35
Уроки 45-46.	З днем народження вітаю! Споріднені (спільнокореневі) слова.....	39

Я І СВІТ ДОВКОЛА МЕНЕ СЛОВА (НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ, ОЗНАК, ДІЙ, ЧИСЕЛ)

Уроки 47-48.	Розкажу про себе я Слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа.....	43
Уроки 49-50.	Чим ми корисні для світу Слова — назви предметів (іменники).....	47
Уроки 51-52.	Що на світі найцінніше Слова — назви предметів (іменники).....	51
Уроки 53-54.	Читаємо і пізнаємо світ Слова — назви предметів, близькі і протилежні за значенням	55

УСЕ НА СВІТІ МАЄ ІМЕНА ІМЕННИКИ. ЗАГАЛЬНІ І ВЛАСНІ НАЗВИ

Уроки 55-56.	З понеділка до неділі Розрізнення загальних і власних іменників.....	59
Уроки 57-58.	У світі книг Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах людей.....	64
Уроки 59-60.	В се довкола має імена Велика буква у кличках тварин.....	68
Уроки 61-62.	М оя Батьківщина Велика буква у назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір	73

Навчальне видання

ЧУМАРНА Марія Іванівна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

**Навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти**

(у 6-ти частинах)

Частина 2

Схвалено для використання в освітньому процесі

Навчальний посібник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головний редактор *Богдан Будний*

Редакторка *Наталія Шост*

Художниці *Вікторія Дунаєва, Віра Чипурко, Олеся Томків*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Художній редактор *Ростислав Крамар*

Технічна редакторка *Неля Домарецька*

Комп'ютерна верстка *Зоряни Сидор*

Підписано до друку _____. Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура *Pragmatica*. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 8,4.

Умовн. фарбо-відб. 8,21. Обл.-вид. арк. 33,6.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002